

УДК 336.74:336.77

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

*Л.А. Бахчиванжи, к.е.н., доц.
Одеський державний аграрний університет*

Summary. The revenue, cost cash flows and net cash flow trends of the AIC processing enterprise activities are analyzed. The estimation of cash flows synchronization is considered.

Аннотация. Анализируются тенденции доходных и затратных денежных потоков по видам деятельности перерабатывающего предприятия агропромышленного комплекса, а также чистого денежного потока. Проведена оценка синхронизации денежных потоков.

Вступ. Функціонування підприємств у ринкових умовах передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглядати як важливий ресурс та результат діяльності підприємств. Як найбільш ліквідні активи, грошові кошти є важливими елементом ринкової економіки. Грошові активи зумовлюють активізацію суб'єктів господарювання до самофінансування.

Використання в процесі управління господарськими суб'єктами достовірної та повної інформації про рух грошових коштів підвищує якість управлінських рішень, позитивно впливає на поточний і прогнозний фінансовий стан підприємств. Значущість інформації про рух грошових коштів обумовлюється необхідністю надання користувачам для прийняття рішень повної й неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності.

Постановка задачі. Значення та роль грошових коштів для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження, визначення стратегії й тактики управління формуванням та використанням грошових потоків, інформація про які суттєво впливає на ефективність процесу управління економічними суб'єктами. Тому, як відзначається в науковій літературі, грошові активи потребують посиленої уваги до себе з боку керівних органів підприємства [1, 2, 3]. Управління ними ґрунтується на даних обліку через організацію і контроль за рухом грошових потоків, а також запасів грошових активів і з точки зору ефективності платежів і оптимального забезпечення операційної діяльності підприємства фінансовими ресурсами. У контексті зазначеного тема дослідження є актуальною та має практичну спрямованість.

Результати. Проведення аналізу грошових потоків є досить важливим елементом фінансової діяльності підприємства. Адже дана процедура надає можливість провести додатковий контроль за організацією обліку грошових коштів, їх рухом та використанням у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства. Це в свою чергу буде сприяти досягненню стійкого зростання фінансових показників та наданню інформації про цільове використання грошових ресурсів. Для здійснення аналізу грошових потоків підприємств АПК та виявлення існуючих на даний час тенденцій обране приватне акціонерне товариство, яке є лідером з переробки сільськогосподарської сировини й виробництва плодоовочевої консервної продукції в Одеській області. Підприємство ефективно працює як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, успішно реалізує свою продукцію за межі України в країни СНД, Азії й

США. Споживачі, дилери й постачальники високо цінують чіткі, взаємовигідні умови співробітництва із названим підприємством. З метою збереження комерційних таємниць підприємства, адже воно за організаційною формою є приватним акціонерним товариством, його назва не розголошуватиметься.

Основним напрямком діяльності досліджуваного приватного акціонерного товариства, яке далі називатиметься ПАТ «Консервний комбінат», є виробництво, заготівля, переробка, складування, транспортування сільськогосподарської й іншої продукції й товарів; виробництво консервної продукції, кондитерських виробів, соків, томату-пасти, товарів народного споживання, зокрема кришки для консервування. Підприємство є найбільшим виробником плодоовочевих консервів і кришки на півдні України, за останні три роки характеризується зростанням показників ділової активності та рентабельності. Так, рентабельність активів за валовим прибутком зросла за 2007-2009 рр. з 8,4 до 14,6 %, а за чистим прибутком - 1,6 до 4,7 %.

Наведені дані свідчать про підвищення в динаміці ефективності операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Аналіз грошових потоків в ході дослідження проведено по підприємству в цілому, а також у розрізі основних видів господарської діяльності і центрах відповідальності.

На основі даних аналітичного звіту про рух грошових коштів проаналізовано динаміку обсягу і структуру формування додатного та відатного грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Дані проведеного аналізу засвідчують, що в 2009 році відзначається нетрадиційне для промислового виробництва формування додатного і від'ємного грошових потоків, результатом яких є хоча і незначна тенденція до зростання додатних грошового потоків, але спостерігається і значне скорочення від'ємного грошового потоку (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягу чистого грошового потоку у ПАТ «Консервний комбінат», тис. грн.

Вид діяльності, статті видатків	2007 р.	2008 р.	2009 р.	Відхиленнз 2009 р. від 2007 р.
Операційна діяльність:				
- надходження;	8826,2	5905,0	-	-8826,2
- видаток;	-	-	5599,0	5599,0
<u>- чистий грошовий потік</u>	8826,2	5905,0	-5599,0	-14425,2
Інвестиційна діяльність:				
- надходження;	-	-	-	-
- видаток;	15915,0	1789,0	8492,0	-7423,0
<u>- чистий грошовий потік</u>	-15915,0	-1789,0	-8492,0	7423,0
Фінансова діяльність:				
- надходження;	7091,0	-	15918,0	8827,0
- видаток;	-	1335,0	-	-
<u>- чистий грошовий потік</u>	7091,0	-1335,0	15918,0	8827,0
<u>Чистий грошовий потік підприємства</u>	2,2	2781,0	1827,0	1824,8

Основним джерелом формування додатних потоків у 2009 році є не операційна діяльність, як в 2007 році, на яку припадало 55,4 % додатних потоків, а фінансова діяльність, що забезпечила 100 % додатного потоку та яка сформована за рахунок внесків власників і позикового капіталу, що звичайно є нехарактерним для промислової діяльності. Але це свідчить про зовсім новий підхід в управлінні грошовими потоками, тобто про його гнучкість.

Такий неординарний прояв також відзначається і при формуванні у 2009 році від'ємного грошового потоку – по - перше, за рахунок операційної діяльності, по – друге, - інвестиційної діяльності, що забезпечила 60,3% від'ємного потоку, що менше від показника 2007р.

Дані аналізу свідчать про те, що додатний грошовий потік у 2009 році був сформований тільки в результаті фінансової діяльності. Це обумовлено тим, що підприємства на теперішній час зацікавлені в залученні позикових коштів [4, с. 568 - 569] з двох причин:

- проценти за обслуговування позикового капіталу розглядають як витрати і не включають в оподатковуваний прибуток;

- витрати на виплату процентів звичайно нижчі за прибуток, отриманий від використання позикових коштів в обороті підприємства, у результаті чого підвищується рентабельність власного капіталу (так, рівень рентабельності власного капіталу за чистим прибутком на досліджуваному підприємстві склав у 2007 році – 6,3, а у 2009 році – 18,2 %).

У ринковій економіці велика частка власного капіталу і її зростання зовсім не означає поліпшення становища підприємства, можливості швидкого реагування на зміну ділового клімату. Навпаки, використання позикових коштів свідчить про гнучкість підприємства, його здатність знаходити кредити і повертати їх, тобто про довіру до нього в діловому світі. Надходження власного капіталу підприємства зросло в динаміці на 35,8%, що дозволило відповідно зменшити обсяг позикового капіталу у 2009 році і зменшити коефіцієнт фінансового левериджу с 1,489 до 0,971, який вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості підприємства.

Основна питома вага від'ємного грошового потоку (60,3 %) забезпечена у результаті інвестиційної діяльності. Ці дані свідчать про те, що підприємство у 2009 році збільшило інвестиції в необоротні активи на 38,2% , а також вперше придбало майнові комплекси. Такий значний рух пов'язаний з розширенням масштабів діяльності підприємства та диверсифікацією виробництва - придбанням обладнання з виготовлення рибних консервів.

У зв'язку с розширенням асортименту продукції, зростанням обсягів виробництва і виплатою відсотків за отримані позики зросли видатки у результаті операційної діяльності.

Чистий рух коштів, як свідчать дані таблиці 1, у 2007 р. дорівнював їх надходженню в сумі 2,2 тис. грн. Це відбувалося за рахунок надходження коштів від операційної і фінансової діяльності та їх впливу від інвестиційної діяльності, що і сприяло незначному надходженню чистих грошових коштів.

У 2008 році показник чистого грошового потоку збільшився від надходження грошових коштів тільки від операційної діяльності на суму 5905 тис. грн. Відтік коштів відбувся внаслідок придбання фінансових інвестицій, необоротних активів і виплати на погашення позик. Тим самим чистий рух грошових коштів склав 2781 тис. грн.

У 2009 р. ситуація значно покращилася. Чистий рух грошових коштів підприємства склав 1827 тис. грн., що на 1824,8 тис. грн. більше, ніж у 2007 році. На це вплинули значні видатки на інвестиційну і операційну діяльність, пов'язані з розширенням виробництва. Все це свідчить про гнучкість структури капіталу підприємства, вміння організувати його рух у такий спосіб, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самофінансування.

Для оцінки ступеня синхронізації грошових потоків за аналізований період розраховано коефіцієнт кореляції між показниками поквартального від'ємного потоку та поквартального додатного потоку (значення якого становило 0,77). На підставі значення названого коефіцієнту можна зробити висновок, що на досліджуваному підприємстві додатний і від'ємний грошові потоки добре збалансовані за часовими інтервалами, хоча в IV кварталі підприємство відчуває дефіцит коштів. Результати розрахунків свідчать про достатню рівномірність додатного і від'ємного грошових потоків, рівномірність витрачання грошових коштів та достатній рівень ефективності грошових потоків (одна гривня витрачання грошових коштів генерує 0,26 гривни приросту грошових коштів).

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що якість управління грошовими потоками підприємств переробної сфери АПК, які здійснюють інвестиційну діяльність та диверсифікацію виробництва, зростає. Чистий рух коштів при цьому може бути позитивним. Основний рух грошових коштів підприємства в даних умовах генерує фінансова діяльність. Можна оцінити позитивно здійснення інвестицій, оскільки це забезпечить одержання ефекту в майбутньому та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємств. На негативну оцінку заслуговує від'ємне значення грошових потоків від операційної діяльності, це свідчить про те, що в зазначеному періоді основна діяльність не генерувала грошові потоки, а навпаки – поглинала. Керування грошовими потоками потребує постійного моніторингу рівномірності і синхронності формування додатного і від'ємного грошового потоку в розрізі окремих інтервалів звітного періоду. Зміцнення позицій підприємств на ринку, зростання їх прибутковості дозволить сформуванню соціально орієнтоване виробництво, спрямоване на забезпечення адекватних до сучасних вимог умов праці персоналу.

Список використаної літератури

1. Бланк І.А. Управління грошовими потоками / І.А. Бланк – 2 – е вид., перероб. і доп. – К.: Ніка – Центр, 2007. – 752 с.
2. Бухгалтерський облік в Україні. Навчальний практичний посібник за редакцією А.Н. Коваленка. - Дніпропетровськ: ТОВ "Баланс - клуб", 2010. – 655 с.
3. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками /Л.О. Лігоненко, Г.В.Ситник – К.: Київ. Нац. Торг.- екон. ун-т., 2005. – 255 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства/ Г.В. Савицька. - Навчальний посібник. – Київ «Знання», 2004. – 653 с.